

İSVEÇ ENERJİ PİYASASI BİLGİ NOTU

İsveç'te elektrik ticareti 1996 yılından itibaren deregüle edilmiş olmakla birlikte, elektrik dağıtımını devlet monopolündeki elektrik ağları üzerinden gerçekleştirilmektedir. İsveç'teki elektrik ağları operasyonları Swedish Energy Markets Inspectorate (Ei) (<https://ei.se/ei-in-english>) tarafından düzenlenmektedir. Elektrik satışı rekabetçi olup, müşteriler yaklaşık 120 tedarikçi arasından seçim yapmaktadır. Monopol olarak gerçekleştirilen elektrik dağıtımında ise ülke çapında farklı noktalardaki elektrik ağlarından sorumlu yaklaşık 170 Dağıtım Sistemleri Operatörü faaliyet göstermektedir. Ei elektrik piyasasını gözlemlemekte ve elektrik ağ operasyonlarını düzenlemektedir.

İsveç elektrik piyasası elektriğin fiziki nakli ve finansal ticareti olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Elektriğin fiziki nakli elektriğin üreticilerden ağ aracılığıyla kullanıcılara naklini ifade etmekte olup, elektrik ağları Ei gözetiminde yerel, bölgesel ve ulusal şebekelerden oluşmaktadır. Ulusal şebekeler elektriği elektrik santrallerinden bölgesel ağlara taşıyan hatlar olup, elektrik uzun mesafelerde taşınmakta ve voltaj 200-400 kilovolt yüksekliğindedir. Bölgesel ağlar ulusal şebekeler ile yerel şebekeleri bir arada tutan hatlar olup, bölgesel şebekelerde voltaj 40-220 kilovolttur. Yerel şebekeler ise elektriği son aşamada müşterilere dağıtan hatlar olup, şebekelerde voltaj 40 kilovolt veya daha düşüktür. İşin finansal kısmında ise elektrik sağlayıcıları genellikle enerji pazarı aracılığıyla elektriği elektrik tedarikçilerine, onlar da tüketicilere satmaktadır. Tüketiciler elektrik tüketimi ve ağlar üzerinden elektrik iletimi hizmeti için iki ayrı ödeme yapmaktadır.

İsveç elektrik piyasasında; düzenleyici kuruluş olarak Ei, elektrik ağ şirketleri, elektrik üreticileri, özel elektrik üreticileri (evlerinin çatılarında güneş panelleriyle elektrik üreten ev sahipleri gibi), NordPool elektrik piyasası, elektrik ticareti yapan firmalar ve toplayıcılar gibi farklı ekonomik aktörler yer almaktadır. Büyük elektrik üreticileri ve ağ sahipleri tesislerinin bağlı olması koşuluyla elektriğin şebekelerde iletimini yapabilmektedir. Şebekelere bağlanmak için kamu iktisadi teşebbüsü niteliği taşıyan ve elektrik şebekesinin işletilmesinden ve geliştirilmesinden sorumlu Svenska kraftnät'a (<https://www.svk.se/en/>) başvuruda bulunulması gerekmektedir.

İsveç'te enerji alanında sorumlu kuruluşlardan bir diğeri de İsveç Enerji Ajansı (<https://www.energimyndigheten.se/en/>) olup, Ajans İsveç'te enerjinin arzı ve kullanımından sorumlu bir hükümet kuruluşudur. Ajans pek çok yönden İsveç'in sürdürülebilir enerji sistemine geçişini de yönlendirmektedir. Ajans aynı zamanda ulusal düzeyde enerji arzının güvenliğini sağlama konusunda koordinasyon rolüne sahiptir. Bu çerçevede, İsveç'te elektrik üretimi temel olarak hidroelektrik ve nükleer enerjiden oluşmakta olup, son 10 yılda rüzgar enerjisi de önemli ölçüde artış göstermiştir. Yıllar içerisinde daha fazla güneş pili montajı da yapılmaktadır. 2020-2021 yılları arasında şebekeye bağlanan fotovoltaik sistemlerin sayısı % 46 artmıştır. 2021 sonu itibarıyla İsveç'teki toplam sistemlerin sayısı 92.359'a, kurulu güç ise 1,587 MW seviyesine yükselmiştir. İsveç'te elektrik sistemleri tarihsel olarak büyük ölçeklerde ve merkezi üretim şeklinde (hidroelektrik ve nükleer enerji) gerçekleşmekle birlikte rüzgar ve güneş enerjisinin daha

T.C. STOKHOLM BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

fazla kullanılmaya başlanması ile birlikte elektrik sistemi içerisindeki merkezi olmayan ve değişken üretim artış göstermiştir.

2020 yılında İsveç'te elektrik üretimi 161 TWh olup, bunun % 45'i hidroelektrik, % 29'u nükleer enerji, % 17'si rüzgar enerjisi, % 1'i ise güneş enerjisinden oluşmaktadır. Elektrik kullanımı 2020 yılında 135 TWh olup, bunun 70 TWh'lik kısmı evlerde ve hizmet sektöründe, 47 TWh'lik kısmı endüstri sektöründe, 3 TWh'lik kısmı ise ulaştırma sektöründe kullanılmaktadır. 2021 yılında İsveç 25 TWh net elektrik ihracatı yapmış olup, ihracat başta Finlandiya olmak üzere Danimarka, Litvanya ve Polonya'ya gerçekleşmiştir. 2021 yılında elektrik ithalatı ise temel olarak Norveç ve Danimarka'dan yapılmıştır.

İsveç enerji politikaları çerçevesinde belirlenen hedefler arasında yer alan 2020 yılına kadar tüketilen enerjide yenilenebilir enerjinin payının asgari % 50 olması hedefi karşılanmış olup, oran 2020 yılında % 60'ın hemen altında gerçekleşmiştir. 2040 yılında elektrik üretiminin % 100'ünün yenilenebilir kaynaklardan olması, belirlenen bir diğer hedef olarak dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, Avrupa'daki enerji krizi ve İsveç'te artan elektrik fiyatları dikkate alınarak, İsveç'te göreve yeni başlayan merkez sağ hükümetin nükleer enerjiden daha fazla yararlanılmasına yönelik planları da bulunmaktadır.